

EUROPOS KOMISIJA

Briuselis, 2011.5.24
SEK(2011) 616 galutinis

KOMISIJOS PERSONALO DARBINIS DOKUMENTAS

**POVEIKIO VERTINIMO DĖL TARPVALSTYBINĖS INTERNETINĖS PRIEIGOS
PRIE NENUSTATYTŲ AUTORIŲ TEISIŲ KŪRINIŲ SANTRAUKA**

Pridedamas prie dokumento

EUROPOS PARLAMENTO IR TARYBOS DIREKTYVOS pasiūlymas

dėl tam tikro leistino nenustatytų autorių teisių kūrinių naudojimo

{KOM(2011) 289 galutinis}

{SEK(2011) 615 galutinis}

Santrauka

Poveikio vertinime nagrinėjami autorių teisių leidimai, kurie yra būtini siekiant suteikti internetinę prieigą prie nenustatytų autorių teisių kūrinių Europos ir nacionalinėse skaitmeninėse bibliotekose. Nenustatytų autorių teisių kūriniai yra kūriniai, kurių autorių teisių turėtojas negali būti nustatytas arba surastas.

Poveikio vertinimas buvo aptartas trijuose tarpžinybinės iniciatyvinės grupės posėdžiuose, kurie įvyko 2010 m. kovo 11 d., balandžio 16 d. ir balandžio 27 d. 2010 m. birželio 16 d. jis taip pat aptartas Poveikio vertinimo valdyboje (PVV). PVV priėmė nuomonę 2010 m. birželio 21 d.

Problemos apibūdinimas

Siekiant internetinėje skaitmeninėje bibliotekoje viešai skelbti kūrinius, kurių autorių teisės saugomos, būtina iš anksto gauti leidimą. Kai atitinkamas autorių teisių turėtojas negali būti nustatytas arba surastas, susiję kūriniai laikomi nenustatytų autorių teisių kūriniais. Dėl tos priežasties neįmanoma gauti reikalingų leidimų, kad tokius kūrinius būtų galima skelbti internete. Bibliotekos, archyvai ir kitos viešųjų paslaugų institucijos, be išankstinio leidimo viešai skelbiančios kūrinius internete, rizikuoja pažeisti autorių teises.

Politinės aplinkybės

Šio pasiūlymo pagrindinis tikslas – ištaisyti dėl teisinės sistemos, kuria reglamentuojama teisėta tarpvalstybinė internetinė prieiga prie bibliotekose ir archyvuose laikomų kūrinių, kurių autorių teisės nenustatytos, nebuvimo susidariusią padėtį.

Poveikio vertinime aiškinama, kad, atsižvelgiant į būtinybę skatinti Europos skaitmeninių bibliotekų ir archyvų plėtrą ir didinti Europos pajėgumą tobulinti paieškos ir indeksavimo technologijas, teisės akto pasiūlyme daugiausia dėmesio bus skiriama kūriniams, paskelbtiems knygų, dienoraščių, laikraščių, žurnalų ir kitų rašytinių kūrinių forma, įskaitant į juos įtrauktus kūrinius¹, taip pat audiovizualiniams ir kinematografiniams kūriniams. Patobulinus internetinės paieškos priemones, pagerės nacionalinė ir tarptautinė internetinė prieiga prie milijonų Europos bibliotekose laikomų šaltinių.

Ši iniciatyva pagrįsta 2006 m. Komisijos rekomendacija dėl kultūrinės medžiagos skaitmeninimo, išsaugojimo skaitmeniniu formatu ir internetinės prieigos prie jos². Nepaisant paskelbtos rekomendacijos, nenustatytų autorių teisių kūrinių teisės aktus įgyvendino tik kelios valstybės narės. Kelių esamų nacionalinių sprendimų poveikis yra ribotas dėl to, kad internetinė prieiga suteikiama tik tose nacionalinėse teritorijose gyvenantiems piliečiams.

Teisinės sistemos, kurią taikant bendrojoje rinkoje būtų palengvintas nenustatytų autorių teisių kūrinių tarpvalstybinis skaitmeninimas ir sklaida, sukūrimas, taip pat yra vienas iš

¹ Kita vertus, būtų labai sunku nustatyti daugybės fotografijų, kurių kilmė yra nežinoma, kolekcijų savininkus. Dėl savybių ar kitos identifikavimo informacijos trūkumo labai sunku kruopščiai atlikti paiešką. Be to, vizualios paieškos technologija, palyginti su tekstinės paieškos technologija, nėra taip išvystyta ir yra labai brangi.

² 2006 m. rugpjūčio 24 d. Komisijos rekomendacija 2006/585/EB dėl kultūrinės medžiagos skaitmeninimo, išsaugojimo skaitmeniniu formatu ir internetinės prieigos prie jos (OL L 236, 2006 8 31, p. 28–30).

pagrindinių veiksmų, nustatytų Europos skaitmeninėje darbotvarkėje³, kuri yra strategijos „Europa 2020“⁴ dalis.

Subsidiarumas ir proporcingumas

Teisės akto pasiūlymas pagrindų direktyvos forma yra būtinas, nes savanoriškai taikomi metodai, konkrečiai 2006 m. rugpjūčio 24 d. Komisijos rekomendacija 2006/585/EB, nedavė lauktų rezultatų. Be to, elektroninėse bibliotekose laikomi nenustatytų autorių teisių kūriniai reglamentuojami taikant nesuderintus nacionalinius metodus, todėl bibliotekoms sunku suteikti prieigą prie tokių kūrinių visose ES valstybėse narėse⁵.

Kadangi su nenustatytų autorių teisių kūrinių susijusi problema yra pagrindinė kliūtis kuriant skaitmenines bibliotekas, nuosekli Europos Sąjungos tarpvalstybinės prieigos prie nenustatytų autorių teisių kūrinių sistema yra mažiausios intervencijos galimybė pageidaujama rezultatui pasiekti (proporcingumas). Pasirinkus bet kurią kitą metodą reikėtų daug didesnių administravimo išlaidų ir licencijų išdavimo struktūrų vien tik dėl nenustatytų autorių teisių kūrinių.

Galimybių analizė

Poveikio vertinime išnagrinėtos šešios galimybės: 1) nesiimti jokių veiksmų, 2) padaryti įstatyminę išimtį dėl autorių teisių, 3) taikyti išplėstinę kolektyvinę licencijavimą, 4) specialią nenustatytų autorių teisių kūrinių licenciją išduotų autorių teisių kolektyvinio administravimo asociacijos, 5) specialią nenustatytų autorių teisių kūrinių licenciją išduotų valstybės įstaiga, 6) nacionalinių sprendimų dėl nenustatytų autorių teisių kūrinių tarpusavio pripažinimas.

Visos politikos galimybės (išskyrus 1 galimybę) yra pagrįstos prielaida, kad bus priimta direktyva, kuria bus reikalaujama, kad visos valstybės narės per nustatytą laikotarpį priimtų specialius nenustatytų autorių teisių kūrinių teisės aktus. Visos politikos galimybės, išskyrus 3 galimybę, pagrįstos reikalavimu, kad prieš paskelbiant nenustatytų autorių teisių kūrinių internetinėje skaitmeninėje bibliotekoje, būtina atlikti kruopščią paiešką.

Pagal 3 galimybę – išplėstinių kolektyvinių licencijų modelį – laikoma, kad autorių teisių kolektyvinio administravimo asociacijai išdavus leidimą bibliotekai skelbti knygas internete, ši licencija pagal įstatyminę prielaidą bus taikoma visiems tos kategorijos nenustatytų autorių teisių kūriniams. Laikoma, kad autorių teisių kolektyvinio administravimo asociacija atstovauja tokiems statuso neturintiems nenustatytų autorių teisių kūriniams, neatsižvelgiant į tai, ar ji atliko kruopščią paiešką, kad nustatytų ar surastų autorių. Šiaurės šalių modelį labiausiai remia šiaurės valstybės narės, nors pripažįstama, kad dėl to, jog pagal šį modelį netaikomas kruopščios paieškos reikalavimas, jis yra mažiau tinkamas nei Europos tarpusavio pripažinimu pagrįstas modelis. Kai nėra tarpusavio pripažinimo, tai reiškia, kad išplėstinė kolektyvinė licencija galios tik toje nacionalinėje teritorijoje, kurioje taikoma įstatyminė prielaida.

³ Europos skaitmeninė darbotvarkė, COM (2010) 245.

⁴ Europa 2020: pažangaus, tvaraus ir integracinio augimo strategija;
http://ec.europa.eu/eu2020/index_en.htm.

⁵ Kai kuriose valstybėse narėse, pavyzdžiui, Prancūzijoje, atliekant parengiamąjį darbą dėl teisinio sprendimo, aiškiai pripažįstama, kad reikalingas sprendimas Europos lygmeniu – žr. *Conseil Supérieur de la Propriété Littéraire et Artistique Commission sur les œuvres orphelines*, p. 19.

Išduodant specialią nenustatytų autorių teisių kūrinių licenciją (4 galimybė), bibliotekoms ir kitiems naudos gavėjams suteikiamas aukšto lygio teisinis tikrumas, kad atsiradę savininkai nereikalaus padengti nuostolių. Pasirinkus šią galimybę, reikalinga kruopšti paieška, kad būtų nustatytas nenustatytų autorių teisių kūrinių statusas, ir tokiam kūriniui taikoma speciali licencijavimo tvarka.

Vyriausybės išduodama nenustatytų autorių teisių kūrinių licencija (5 galimybė) reiškia viešą patvirtinimą, kad buvo atlikta kruopšti paieška, o tai skaitmeninei bibliotekai suteikia aukšto lygio teisinį tikrumą. Bet dėl to atsiranda administracinė našta. Štai kodėl ankstesni bandymai įgyvendinti šią sistemą turėjo ribotą poveikį, ir ji nenaudojama didelės apimties skaitmeninės bibliotekos projektams.

Taikant įstatyminę išimtį (2 galimybė), būtų galima išvengti dėl autorių teisių licencijos išdavimo kylančios administracinės naštos, tačiau išankstinė kruopšti paieška būtų reikalinga. Vis dėlto ši galimybė suteikia mažesnę teisinį tikrumą, nes jokia trečioji šalis nepatvirtina, kad kruopšti paieška buvo atlikta.

Nacionalinių metodų, taikomų skelbiant nenustatytų autorių teisių kūrinius, tarpusavio pripažinimu pagrįsto metodo (6 galimybė) pranašumas yra tas, kad bibliotekos ir kiti naudos gavėjai įgis teisinį tikrumą dėl nenustatytų autorių teisių kūrinių statuso ir jiems bus leista skelbti šiuos kūrinius internete. Tarpusavio pripažinimu užtikrinama, kad skaitmeninė biblioteka galės naudotis visi Europos piliečiai. Tarpusavio pripažinimo galimybei labiausiai pritaria leidėjai ir kai kurios valstybės narės. Leidėjai mano, kad taikant sistemą, pagal kurią nenustatytų autorių teisių kūrinius galima skelbti internete tik gavus licenciją, negalima išsiversti be *a priori* kruopščios paieškos.

Įgyvendinimas, stebėseną ir vertinimas

Šio pasiūlymo pagrindinis tikslas – leisti bibliotekoms ir panašioms įstaigoms, turinčioms viešą interesą, pavyzdžiui, švietimo arba kultūros paveldo išsaugojimo ir skleidimo tikslus, teisėtai skelbti ir atgaminti nenustatytų autorių teisių kūrinius. Pasiūlymas būtų įgyvendinamas atsižvelgiant į politikos tikslus ir į tarptautinius autorių teises reglamentuojančius teisės aktus.

Komisija stebės poveikį trumpuoju, vidutiniu ir ilguoju laikotarpiais. Trumpuoju laikotarpiu Komisija užtikrins, kad nenustatytų autorių teisių kūrinių teisės aktai būtų priimti visose valstybėse narėse. Vidutiniu laikotarpiu Komisija įvertins, ar tarpusavio pripažinimo sistema padės užtikrinti europinę prieigą prie skaitmeninių bibliotekų iš bet kurios ES vietos. Ilguoju laikotarpiu Komisija įvertins, kiek nenustatytų autorių teisių kūrinių teisės aktais apskritai paskatinta europinių skaitmeninių bibliotekų plėtra.